

Inhoud

Inleiding, Voedsel – een ontdekkingsreis	9
1 Het paradijs: een bijzondere ecologie	19
Beelden van het paradijs	19
Het paradijs als ecosysteem	25
Het paradijs langs de ecologische meetlat	28
Het paradijs als tuin	32
De paradijstheorie	36
2 Eva's verleiding: appel en hamburger	43
Zondeval en kennis	43
Schaarste en verleiding	49
Voorschriften en taboes	52
Eva's hamburger	57
3 De landbouw: een moeizame triomf	65
Landbouw als mythe	65
Het prille begin	69
Domesticatie van plant en dier	76
Landbouw als ecologische evenwichtskunst	83
De dominante vorm van landgebruik	87
Landbouw als publiek belang	94
4 Brood: het meest iconische voedsel	99
Brood als symbool	99
Brood als basis van de voeding	104

Koolhydraten 113
Brood en gezondheid 115

5 Vlees: noodzaak en luxe 119

De omnivore mens 123
Essentiële voedingsstoffen 128
Vlees als een onvermijdelijk bijproduct 130
Dierlijke eiwitten behoren tot bijna alle culturen 132
Ongemak en kentering 138
Traditie en ritueel in de slacht 142
Gevaren van de veeteelt 144
Nieuwe eiwitten, nieuwe gedachten 146
Vleesmijders, -minderaars en flexitariërs 151

6 Het vloeibare paradijs: voedsel uit water 155

Dartelende vissen en duistere monsters 155
Mens en vis 159
Van fish & chips naar sashimi 166
Zeeën van overvloed 171
De getemde vis: aquacultuur 175
Van overvloed tot besef van schaarste 178

7 Behaarde appels: de uitdaging van de biotechnologie 183

Over chaos, monsters en het paradijs 183
Genetisch ingrijpen als onderdeel van onze geschiedenis 186
Genetische modificatie als breuk en continuïteit 191
Het doel en de middelen 197
Biotechnologie, honger en armoede (1): het geval-cassave 200
Biotechnologie, honger en armoede (2): gouden rijst 204
Risico's en aanhoudende controverses 207
Genetische hulpbronnen in overvloed 214
De onschuld verloren 217

8 Heimwee naar het paradijs: 'biologisch' en 'natuurlijk' 223

'Biologisch' en 'natuurlijk' als morele keuze 223
Verwant gedachtegoed 229
Wat is 'biologisch' precies? 233

Is biologisch beter? 237	1
Het gewicht van goede bedoelingen 245	2
	3
9 Biodiversiteit: van landschap tot gen 251	4
	5
De renaissance van het platteland 254	6
Van platteland tot cultuurlandschap 259	7
Landbouw en biologische diversiteit 262	8
Diversiteit en voedselzekerheid 268	9
	10
10 Geroosterde wolf en gedeconstrueerde olijf: koken en eten als wereldbeeld 281	1
	2
	3
Koken en eten in de voedselketen 281	4
Rauw, gekookt en puur 287	5
Voedsel als spiegel van een veranderende wereld 295	6
Koken als constructie en filosofie 300	7
Slow- en whole food 303	8
Aan tafel! 307	9
Eten en koken als dilemma 311	20
	1
11 Het paradijs op elke straathoek: voedsel in de stad 315	2
	3
Uien tussen de snelwegen 315	4
De buik van de stad 322	5
De dagelijkse verleiding: de supermarkt 327	6
De stad als openbare eetgelegenheid 333	7
Voedsel en groen als stedelijke tegencultuur 337	8
Stadslandbouw: de nieuwe verweving van stad en voedselproductie 340	9
De hoogtechnologische groene metropool 343	30
	1
12 Overvloed en onbehagen: de voedselketen 347	2
	3
De lange weg van grond tot mond 347	4
Veilig – maar niet risicovrij 351	5
Geketend door ketens 355	6
De dilemma's in de menselijke voedselvoorziening 362	7
Eetlezen: logo's, keurmerken en etiketten 369	8
	9
	40
	1

13 Het krimpende paradijs: terug naar de schaarste? 375

Het paradijs in crisis 375

Natuur en schuld 380

Hoe de schaarste is verdwenen 385

Trouble in paradise: werkelijke schaarste en krimp 388

Het paradijs gewonnen en verloren 398

14 Een paradijs binnen handbereik: duurzame voedselproductie 401

De toekomst is nu 401

Lessen van de Groene Revolutie 405

De prijs van voedsel 411

Duurzaamheid als politieke consensus 414

Marktfalen 418

Kleine boerenbedrijven: de sleutel tot duurzaam voedsel? 422

Duurzame Groene Revoluties 424

15 Eten: onweerstaanbaar en beladen 433

Honger en schaarste 433

Het paradijs voorbij: de verdeling van de schaarste 437

De obesogene omgeving 440

Dik en dun 443

Beladen voedsel 449

Voedselkeuze en matiging 452

Van overvloed naar gezond evenwicht 455

16 Tot slot: Eva's paradijs 465

De hamburgerisering van de wereld 465

Het paradijs verloren en gevonden 469

De grote patstelling 473

De spijswetten, opnieuw 477

En het paradijs? 480

Bibliografie 485

Verantwoording 485

Bibliografische selectie 486

Links 521

Register 525